

SAKSBEHANDLER
Kaare Stang / Bård Langvandslie

VÅR DATO
22.06.2022

postmottak@ra.no
www.riksantikvaren.no

VÅR REF.
22/01719-2

DERES REF.

DERES DATO
28.02.2022

Per Knudsen arkitektkontor AS - Pka arkitekter
Brattørgata 5
7010 TRONDHEIM

Persaune Leir, Ulavegen 5, gnr./bnr. 9/828, Trondheim kommune – Kulturminne ID 94394-3 – Avgjørelse i klagesak, klage på vedtak om avslått dispensasjon etter kulturminneloven § 22a jf § 15a - Innvendig endring

Vi viser til mottatt brev av 21. mars 2022 med klage på Trøndelag fylkeskommunes vedtak av 28. februar 2022.

Messebygningen i Persaune leir er fredet i.h.t. Forskrift om fredning av bygninger og anlegg i Landsverneplan for Forsvaret av 6. mai 2004 (FOR-2004-05-06-718).

Trøndelag fylkeskommune fattet vedtak om avslag på søknad om dispensasjon til å foreta en innvendig endring i den fredete bygningen etter forskriftens kapittel IV, jf. bestemmelsene i kulturminneloven § 22a jf § 15a.

Etter ny vurdering av saken, har Trøndelag fylkeskommune opprettholdt sitt vedtak av 28. februar 2022 og sendt klagesaken til Riksantikvaren for endelig avgjørelse.

Klager er arkitektfirmaet Per Knutsen Arkitekter på vegne av tiltakshaver Messebygg 3 AS (heretter kalt «klager»).

Saken gjelder:

Klagen gjelder avslått dispensasjon etter forskriften kapittel IV, jf. kulturminneloven § 15a til følgende tiltak:

- Delvis fjerning av vegg i gangpassasje i bygningens første etasje i Messebygg 3.

I klagen er begrunnelsen at fjerning av interiørfredet vegg er nødvendig for å plassere et nytt garderobeskap, ettersom dette ellers ville være vanskelig å få plassert i en smal entré/gang.

Saksgang

Søknaden om å gjennomføre tiltaket ble sendt fylkeskommunen er datert 29. november 2022. På grunn av manglende opplysninger og vurdering fra Bygningsingeniør, ble saken først behandlet av fylkeskommunen 28. februar 2022.

Under saksbehandlingsperioden ble fylkeskommunen oppmerksom på at det var startet rivearbeider i det fredede bygget, og det ble sendt forhåndsvarsel om retting av tiltaket i.h.t. kulturminneloven § 16 til tiltakshaver. Dette forhåndsvarselet omfatter det omsøkte tiltak; riving av vegg. Forhåndsvarselet krever tilbakeføring av tidligere eksisterende vegger innenfor kjøkkenavdelingen ved plan 01.

Utfall av saken om rettevedtak etter kulturminneloven § 16 er stilt i bero i påvente av Riksantikvarens klagebehandling. Avslagsvedtaket som er knyttet til forhåndsvarsel om retting, innebærer i praksis krav om en tilbakeføring av tidligere eksisterende vegger innenfor kjøkkenavdelingen ved plan 01. Disse ble ulovlig fjernet før vedtaket til fylkeskommunen forelå.

Klager har deretter på vegne av tiltakshaver fremsatt klage på avslagsvedtaket av 28. februar 2022.

Klagens anførsler:

Klager har i hovedsak følgende anførsler:

- Bedre plassutnyttelse

For å bedre plassutnyttelse til leilighet i første etasje, ønskes å beholde åpning til høyre som vist på foto i innsendt materiale, og med tilbaketrukket vegg som vist på vedsendt illustrasjon. Dette gir bedre plassutnyttelse til leiligheten med mulighet for plassering av garderobeskap, noe som ellers er vanskelig å få til i en smal entré/gang som den eksisterende.

- Spor av eksisterende vegg beholdes

Dersom dispensasjon gis, beholdes «spor» av eksisterende vegglinje ettersom vegglinjen blir synlig mellom dørhøyde og himling. Klager anser at dette ikke vesentlig forandrer på lesbarheten av den opprinnelige plan.

Kort om anlegget og bygningen

Ulavegen 5 er del av militæranlegget Persaune leir som er forskriftsfredet. Bygningen, kalt «Bygg 03» ble tidligere brukt til kantinebygg. Bygget er sammen med nyere tilbygg fra 1980-tallet fredet med både eksteriør og interiør samt arkitektoniske detaljer. Persaune leir utgjør et godt eksempel på tysk militærarkitektur og er et viktig krigsminne. Formålet med fredningen av anlegget er å opprettholde Persaune leir som et meget godt bevart og verneverdig bygningsmiljø etter okkupasjonsmakten, samt at leiren ble brukt som militært anlegg frem til starten av 2000-tallet. Leirbebyggelsen har i hovedsak høy grad av autentisitet, og har en rekke arkitektoniske kvaliteter, både når det gjelder eksteriører og mange interiører. Leirens U-formede plan er også særlig interessant som del av den tyske marinens oppbygning av lignende anlegg i Europa.

Riksantikvarens vurdering

I henhold til prinsippene i kulturminneloven § 15a, kan kulturminnemyndigheten i særlig tilfelle gjøre unntak fra vedtak om fredning og fredningsbestemmelser for tiltak som ikke medfører vesentlige inngrep i det fredete kulturminnet. Det må i tillegg foreligge særlige grunner til å gi dispensasjon.

Vedr vurdering av vesentlig inngrep

I dette tilfellet er det allerede planlagt gjennomført og tillatt en rekke tiltak i bygningen som innvendig kraftig endrer dens utforming. Ved vurdering av om det kan dispensasjon til tiltaket eller ikke, må det sees hen til fredningens formål, men også ses hen til begrenset gjenværende omfang av autentiske verdier som fortsatt finnes i bygningens interiør.

Riksantikvaren er generelt enig i fylkeskommunens vurdering av at de innvendige gjenværende kvaliteter ved bygningen i tillegg til noen få originale overflater ved vegg og himling, hovedsaklig består av byggets rominndeling og tilhørende servicesone ved kjøkkenareal med dens tilhørende romlige struktur. Det er uheldig at man har gitt en rekke dispensasjoner fra fredningsforskriften til en så omfattende seksjonering av bygningens interiører, som i praksis innebærer omfattende endring av romstruktur i de nye private leilighetene.

Ifølge oversendt skisse fremgår det at nisjen ønskes å utformes slik at det gir plass til ett skap på cirka 1,2 meter og gir i tillegg plass til to døråpninger. Det omsøkte inngrep ved fjerning av veggen og ikke full rekonstruksjon, representerer i seg selv ikke vesentlig inngrep, men Riksantikvaren er enig med fylkeskommunen i at tiltaket utgjør et ytterligere inngrep i lesbarheten av opprinnelig romstruktur og dermed er uheldig i en bygning som allerede er mye endret.

Riksantikvaren mener at tiltaket ikke kan anses som vesentlig ettersom store deler av interiøret allerede er endret, og i dette tilfellet vil strukturelle spor vise den opprinnelige romsituasjonen, som for øvrig blir endret i stor grad. Trøndelag fylkeskommune har gitt omfattende dispensasjoner til innvendige endringer og endring av romstruktur som stort sett heretter blir private bosoner. Fredningsverdiene innvendig må dermed i stor grad anses tapt gjennom den tillatte ombygging og seksjonering til leiligheter med annen romstruktur enn i den opprinnelige militærbygning. Å opprettholde avslaget om døråpningen blir en ulogisk konsekvens: Den felles entréåpningen som tidligere var en offentlig sone, blir etter omstrukturering liggende inne i en privat leilighet med endret romstruktur. Opplevelsesverdien ved fredningsdetaljen bortfaller dermed i praksis, og lesbarheten av åpningens opprinnelige funksjon er uansett svekket.

Vedr. vurdering av særlige grunner

En endring av entréen som omsøkt gir større fysisk areal og plass til et garderobeskap. Dette representerer nye bruksbehov og faller inn under vurderingen av om det foreligger særlige grunner til å gi dispensasjon. Dette nye bruksbehovet er til stede, og det er ifølge klager vanskelig å oppfylle bruksbehovet på andre måter. Selv om det nye brukshensynet her ikke kan anses som betydelig, mener Riksantikvaren likevel under tvil at det her bør gis dispensasjon på bakgrunn av at romstrukturen uansett endres.

Konklusjon

Klagen tas til følge. Trøndelag fylkeskommunes vedtak av 28. februar 2022 omgjøres, slik at det tillates ombygging av veggen i tråd med dispensasjonssøknaden og som vist i illustrasjoner.

Denne avgjørelse er endelig og kan ikke påklages.

Vennlig hilsen

Anne-Judith Munthe-Kaas (e.f.)
Avdelingsdirektør, Juridisk seksjon

Kaare Stang
seniorrådgiver

Brevet er elektronisk godkjent uten underskrift

Kopi til: Trøndelag fylkeskommune, Fylkets hus, Postboks 2560, 7735 STEINKJER/
Trondheim kommune - Byggesakskontoret, Byggesakskontoret Postboks 2300 Torgarden, 7004
TRONDHEIM